ZGON ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO

14 października 1955 r. zmarł w Poznaniu w wieku lat 55 prof. Uniwersytetu Poznańskiego dr Zygmunt Wojciechowski, członek rzecz. PAN i prezes Pozn. Tow. Przyjaciół Nauk, założyciel i dyrektor Instytutu Zachodniego, założyciel i przewodniczący Rady Redakcyjnej „Czasopisma Prawno-Historycznego". W okresie Polski Ludowej szczególne znaczenie miało zorganizowanie przezeń Instytutu, pierwszego ośrodka badań nad przeszłością Ziem Zachodnich i ich związkami, zwłaszcza wczesnodziejowymi, z całością ziem polskich. Prof. Wojciechowski uruchomił w tym celu z dużym nakładem pracy znane serie monografii naukowych, wydawnictw źródłowych i książek popularnych, jak i wydawnictwo „Przeglądu Zachodniego". Nie wolne, zwłaszcza w początkowym okresie, od obciążeń dawniejszej historiografii i niedostatków, prace te i artykuły regularnie ukazującego się „Przeglądu" wzbogaciły naszą wiedzę z tego zakresu i wpłynęły pobudzająco na wzrost dalszych zainteresowań badawczych i społecznych wcześniejszą i bliższą przeszłością ziem Śląska, Ziemi Lubuskiej i Pomorza. Prof. Wojciechowski i zespół współpracowników Instytutu Zachodniego podjęli także polemikę z niektórymi kierunkami i tezami reakcyjnej, służącej rewizjonizmowi historiografii zachodnio-niemieckiej.

Zawiązek szerzej rozwijanych prac własnych i zespołowych w tym zakresie przyniosło m. in. ogłoszone w r. 1933 wartościowe studium tego uczonego „Rozwój terytorialny Prus w stosunku do Polski". Dostarczyło ono sporo materiału do konsekwentnie rozwijanej naukowej koncepcji „polskich ziem macierzystych" sięgających po Odrę.

Szczególną rolę organizatorską odgrywał ponadto prof. Wojciechowski w środowisku naukowym poznańskim, w szczególności na zajmowanym od r. 1945 stanowisku sekretarza generalnego PTPN.

*

Działalność naukową rozpoczął Zygmunt Wojciechowski jako jeden z najzdolniejszych uczniów O. Balzera, pracami nad organizacją terytorialną, społeczną i prawną Polski wczesnofeudalnej, „piastowskiej" i przedpiastowskiej.

W nauce historycznej miejsce poważne i trwałe, niezależnie od niektórych koncepcji i ujęć ogólnych, które nie wytrzymały próby dawniejszej i nowszej krytyki naukowej, zajął szereg studiów monograficznych i opracowań syntetycznych, ogłoszonych przez Zygmunta Wojciechowskiego zwłaszcza przed r. 1939. Należy tu przede wszystkim synteza instytucji politycznych Śląska („Ustrój polityczny Śląska do końca XIV w.", 1932), studium „Polska nad Wisłą i Odrą w X w." (1939), jak i cenna seria źródłowych studiów historyczno-prawnych, „Prawo rycerskie w Polsce przed statutami Kazimierza W." (1928), „Sądownictwo prawa polskiego w dobie przedimmunitetowej" (1930) i in. Największą pracą syntetyczną Z. Wojciechowskiego stało się ogłoszone w 1945 i ponownie w wyd. II w 1948 „Państwo polskie w wiekach średnich". Dzieło to przyniosło podsumowanie obfitych badań i koncepcji własnych oraz starszego dorobku nauki burżuazyjnej.

Godny podkreślenia jest fakt wzbogacenia przez Zygmunta Wojciechowskiego nauki światowej wiedzą o przeszłości Polski poprzez przekłady paru jego książek na języki niemiecki, francuski i angielski oraz artykuły ogłoszone w czasopismach historycznych francuskich i belgijskich.

W okresie ostatnim skupił Z. Wojciechowski swą uwagę głównie na dziejach politycznych, przede wszystkim pierwszego okresu istnienia państwowości polskiej, przygotowując stopniowo dzieło, które miało być w życiu jego największe, o państwie polskim doby Mieszka i Bolesława Chrobrego.